

САНА ОЛОХ

ХАБЛАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 150 (6911)

1989 сыл. Ахсынньы 16 күнү.
СУВУОТА

Сыаната
3 тарчы

ССРС НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАРЫН СЪЕДИГЭР

МОСКВА. (ССТА). Ахсынньы 13 күнүгэр ССРС народнай депутаттарын иккис съезд үлэтин салдаата. Сарсыардаангы муньаахха мандатнай комиссия дахылаатынан бастагы съезд кэнниттэн талыллыбыт ССРС народнай депутаттарын бөлөмүчүлөһөрүн билгилэр туһунан уураах ыһыллына.

Ити кэнниттэн депутаттар экономиканы чэбдигирдэр дьаһаллар, экономической реформа сүһүөктэрин уонна уон үһүс бизс сыллаах былаанна ырытан огорууга принципиальной сыһыаннаһылар тустарынан болпурорун көрүүгэ киирдилэр. «Кодуус, түмүлүү, реформа—чэбдик экономика» тэһэрдэр сүөһү дэж дакылааты ССРС Министрларын Советын Председателэ Н. И. Рыжков онордо. Дахылааты тула кэлсатилэр сабаланылар.

х х х

МОСКВА. (ССТА). Социальной - экономической проблемалар, төрдүттэн реформаны түргэттэти, уонна чугастаабы кэскили быһаарыы тустарынан правительство дахылаата ССРС народнай депутаттарын иккис съездигэр дискуссия кинигэ турда. Депутаттар кинилэр үлэлэрин дьон экономиканы чэбдигирдигэр быһаччы үлэни, дефицит намтааһыны, үлэһиттэр олохторун күннээһин устуллубуйатын түспүүтүн сыаналаан дьүүлүхтээхтэрин диригник өйдүүлэр.

Экономиканы чэбдигирди правительствонан киллэриллибит программалар иккис сүһүөххэ араарыллына. Бастагыга (1992 сылга джэри) бюджет дефицитин уонна потребительскы рынок дьүүрэллэти кэһиллэти туоратыыга сүһал дьаһаллар комплекстарга наада. Маныаха кытаанах дьээһини дьаһаллар дэһини, ол курдук күүһүрэн итэр экономическай тэһүүлэр даһаны туттулаллар. Иккис сүһүөт (1993—1995 сыллар) төртүтүн бас билин элбэх көрүһүннэти, олор тэһи бырааптанылар итэһинэ куоталаһылар, уонна социалистическай рыночнай сыһыаннаһылар буолуохтара. Онуоха правительство экономиканы былааннаһынан уонна государственнай сүрүн устуллубуйаларыттан биирдэстэрин быһыытынан сыаналаарга, коллонтарга, инвестиционной политикага тирээригэ.

Иккис сүһүөт былааннаһынан огорон таһаарыы үүнүүтүн хаһаангытааһар да үрдүк тэһинэ—кэһини пятилеткага сылга ортотунан 17 миллиард солкуобайынан үүмүт эбит буоллаһына, 66 миллиард солкуобайынан—көрүлүннэ. Ити көрдөрүү промышленность структурнай өртүнэн норуот туттар таһаардарын туһатыгар хамсааһыныгар, оборона наадатыгар огорон таһаарыы сорботун конверциялааһыныга олоһуор.

Правительство дойдуну экономическай ныаһын дэриэбинэ наадыйытын, агропромышленной комплекс огоромтуулаах күүстэрин аныгы таһымын өрө көтөбүү дьээһин эргитэ тутуу линиятын утумнааһыттан мытар. Бэлэстэммит дьаһаллар уолсай испийнэһиттэртэн ордуу улахан болжомто социальнай эйгэни сайыннарыма, тыа сирин үлэһиттэрин үлэһит уонна олорор устуллубуйаларын түспүрүгэ туһаайыллар.

Начеоттоох уонна намыһах рентабельностаах хаһаайыстыбалары ылар буоллахха, кинилэр начеоттоохтук үлэлээһиннэрин хаһаайынааһын аныгылаах көрүннэрин туһанынан, ол

иһигэр кинилэр базаларыгар өрөкдөнэй предприятиелары, кооперативтары, бааһынай хаһаайыстыбаларын тэһийиннэ, коллективнай, дьээһин кэргэһиннэ уонна биирдиклээн бэдэрэти кээһиник сайыннарынан туоратыы линията утумнаахтык ыһыллыла.

Государство үбүн дьыалатын чэбдигирдики правительство экономика септөөтүн үлэлээһинин сүрүн устуллубуйаларыттан биирдэстэрин быһыытынан сыаналаарга, коллонтарга, инвестиционной политикага тирээригэ. Ол государство өртүттэн бары предприятиеларга биир тэһи көрдөбүлү олохтуоһа. Кэлэр сылтан нэһилиэһинэ дохуотуттан нолуогу дохуот улаатыттыттан көрөн үрдэтэн ыһыллыны ниллэрэргэ, өттөн 1991-92 сыллартан сүһүөхтээн сыананы үөскэтигэр реформаны мытарга атилигэ. Тыа хаһаайыстыбатын бороһуусууларга сага атылаһыллар сыаналар тустарынан болпурорун оччосуна быһаарыллыа.

Экономиканы чэбдигирдигэр правительствонан көрүлүбүт дьаһаллар ортолоругар кини сөбүлэһэһин сатаматтарга эмиз бааллар. Олор ортолоругар—чааһынай бас билини киллэри, ол иһигэр сирин чааһынай бас билингэ кинирин эмиз, государственнай бас билини кизит кээһиндээхтик децентрализациялааһын, көрточнай системага кинирин, харчы реформатын ыһыты, алта күннээх үлэ нэһилэтин киллэри, сорох регионнарга уонна салааларга уратылаах баһааннаһыны олохтоһун, уолпускалар уһуннарын хаарчааһыны.

Уон үһүс пятилетканы былааннааһыныга принципиальной сага сыһыаннаһылартан кылаабынайдар—социальной хайысханы биз-

рин. Норуот туттар таһаардарын огорон таһаарыы 1995 сылга джэри 1990 сыллааһытааһар 100 миллиард солкуобайынан эбэтэр 39 бырыһынынан үүнүөхтээх. Ити сыл нэһилиэһинэ аһууулу батары, быһыл 142 миллиард солкуобай эбит буоллаһына 210 миллиард солкуобайга тэһинэһэргэ. Доруобуйа харыстабылын, культураны, үөрэхтээһини, науканы, спорду, атын социальнай программалары эһин үбүлээһинигэ дьаһаллар көрүлүннүлэр. Уолсайынан, бизс сылга национальнай дохуоту 25 бырыһыанынан улаатыннарыы былааннаһар.

Правительствонан этиллибит дьаһаллары олоххо киллэри общество социальнай-политическай быһыытыттан-майгытыттан тутулуктаах. ССРС Министрларын Советын Председателэ Н. И. Рыжков бэйэтин дакылаатыгар бэлэстээбитин курдук, обществога эрэллээхтик сананыы быһыытамайгыта, табыгастаах моральнай климат, эйгэ-тугарга дьүүлүр үөскэтиллэргэ наада.

Депутаттар съезд редакционной комиссиятын састаабын бигэрэтиллэр. Ону тэһи күннээһи бизнэс дьүүлэһиннэр быһаччы болпуроростарыгар быһаарылар бырайыактарын ырытан огорорго алта редакционной комиссиялар тэһилиннэлэр.

Ахсынньы 14 күнүгэр дискуссиялар съезд сенционнай муньаахтарыгар бардылар. Ус секция—«Советскай экономиканы чэбдигирдэр дьаһаллар тустарынан», «Экономическай реформа сүһүөктэрин туһунан» уонна нуон үһүс бизс сыллаах былаанна ырытан огорууга принципиальной сыһыаннаһылар тустарынан—үлэлээтэ.

Народнай депутаттарга кандидаттары
+ туруоруу салданар +

Норуот дотойнайдары ааттыыр

Бахсы. Манна олохтоох Советтар народнай депутаттарын быһаарыгар депутатка кандидаттары туруоруу өссө ааспыт бизидиниэһитэн сабаламмыта. Нэһилиэһи быһаардааччыларын уолсай муньааһар оройуон Советыгар депутатка кандидаттарынан 23 №-дээх уокруктан ССКП райкомун бастагы секретара Геннадий Михайлович Сысолатин, 24 №-дээх уокруктан Бахсы орто оскулатын учуутала Татьяна Николаевна Хомутова туруоруллубуттара. Оттон иллэрээ күн толоонор эмиз нэһилиэһинэ уолсай муньааһар 25 №-дээх быһаардыыр уокруктан оройуон Советыгар депутатка кандидатынан «Мугудай» совхоз парткомун секретара Иван Иванович Кандинский туруоруллар. Бу кандидатураны өйөөн тыл эллит учуутал С. И. Барашков, рабочай М. М. Барашков, пенсионер М. М. Пестряков уонна отделение управлющая П. Л. Решетников кинини олус үчүгэйдик билэр кинибит, Толоон учаастагы сайыннарыыга ордуу улахан көмөнү кини огоруун сөп дьээн бэлэстээтилэр.

Ити курдук биирдик уокруктарынан уонна үлэ коллективтарынан сельскай Советка депутатка кандидаттары туруоруу салгыы ыһыллар. Холобур. Толоон учаастагы бары уокруктарыттан хайыы-үйэргэ биирдик кини турда. Быһаардааччылар депутатка кандидаттарынан маныыксыт Ульяна Павлова Гоголева, туттааччы Степан Петрович Слонец, Культура дьээһин уборщицата Христина Михайловна Слещева курдук бастыг үлэһиттэри ааттаатылар. Оттон 19 №-дээх уокрук быһаардааччыларын муньааһар С. В. Местников уонна Ф. И. Пестряков кандидатураларын тула кэлсэттиллэр. Иккис сессиялар. Дьүүлэһин кэнниттэн быһаардааччылар Семен Васильевич туруорор ордуу буолсу дьээн түмүккэ кэллилэр.

Чыаллара бөлүөлэһин уокруктарыттан туруоруллубут дьон ортолор бастыг рабочайдар, производстаага быһаччы кыттан үлэһити сыйдааччылар эмиз элбэхтэр. Холобур, сүөһүт Афнаский Афанаевич Лыткин, кормоцх үлэһит Николай Михайлович Пестряков, туттааччы Андрей Андреевич Мохначевский о. д. а.

С. НИКИТИН.
(Хаблаат общ. корр.)

х х х

Хадаар. Сельскай Советка депутатка кандидаттары туруоруу салданар. Оскуола коллектив 8 уонна 10 №№-дэрдээх быһаардыыр уокруктарга депутатка кандидаттарынан бэйэтин чилиэһинэни туһааннаһынан Л. М. Лукинаны уонна М. И. Елисееваны туруорда. Люция Михайловна уонна Мария Инно-

кентьевна иккис дьээһини аба-аймах, төрөпүүтүгэр ыһытабылларын ыһыт учууталлар, нэһилиэһи бастыг общественниктар, 9 №-дээх быһаардыыр уокрукка отделение эдэр тракториһа Роман Петрович Степанов туруоруллына.

Ити ааттаммыт дьон бары да депутат буоларга дотойнайдар, ол эрэри тохсунуу 2 күнүгэр джэри кандидаттары туруоруу салгыы ыһыллар, үлэһиттэр атын кандидаттары туруоруохтарын сөп. Билиги сельсоветка барыта 15 кини депутатынан быһаарданыахтаах.

В. НИКОНОВ.

Холтоһо. 17 №-дээх быһаардыыр уокруктан райсоветка депутатка кандидатынан Мэлдээһин оскулатын директора Г. Г. Коржик туруоруллына. Гаврил Гаврильевич манна иккис сылын үлэһит. Ити нэм устатыгар бэйэтин олоххо активнай позициятынан, туһааннаах үлэтигэр дьүүрдааһынан олохтоохтор билииннэрин ыла. 16 №-дээх быһаардыыр уокруктан райсоветка депутатка кандидатынан Дирекцияга участковой баһыһа араа А. П. Илларионов аата ааттанна. Быһаардааччылар Анна Петровна профессиональнай бэлэмэ үрдүгүн, үлэтигэр ирдээһиннэри бэлэстээн этилэр. Кини нэһилиэһи итирээһинин уонна алкоголизмы утары охсуһар комиссия председателэ, бэйэтин коллективыгар биир бастыг общественница.

14 №-дээх быһаардыыр уокруктан оройуон Советыгар депутатка кандидатынан иккис кини туруоруллына—комсомолка, деткомбинат медсестрага Л. А. Захарова уонна олохтоох орто оскуола математинаа учуутала К. К. Романов. Лидия Афанаевна манна иккис сылын үлэһит, сүһүөһү комсомольскай тэһилтэ комитетын чилиэһи, нэһилиэһи ыччат ыһтар бары үлэһиттэр активнайдык кыттар, быһага, биир бастыг кинибит. Оттон Константин Константинович оскуола биир кырдыаһас учуутала, партиянай тэһилтэ секретара, нэһилиэһи эмиз биир биллэр-көстөр активист.

Сельсовет депутатыгар кандидаттары туруоруу эмиз салданан бара турар. Олортон сорохторун эттэххэ, манник, 25 №-дээх Тумуллаагы быһаардыыр уокруктан Мэлдээһин учаастагы бииргэ дьинир Семен Степанович Михайлов, 23 №-дээх Таллаахтаагы быһаардыыр уокруктан оператор-сантехник Владимир Васильевич Осипов, 3 №-дээх Чычаастаагы быһаардыыр уокруктан Фельдшер Наталья Кирилловна Пестерова депутатка кандидатынан туруорулуннүлэр.

П. АРГУНОВА.

Уобаластаагы XXXIII комсомольскай конференция делегата

Сэттинньы 19 күнүгэр билиги оройуонмут комсомольскай тэһилтэтигэр талыллыбыт 9 делегат уобаластаагы XXXIII комсомольскай конференцияга барыахтара. Кинилэр ортолоругар Чурапчытаагы интернат-оскуола XI кылааһын үөрэнээччигэ Георгий Степанов баар.

Георгий оскуола иһини үлэһиттер политклуб чилиэһин, комсомольскай тэһилтэ секретарын быһыытынан үөрэнээччилэргэ оскуола реформатын олоххо киллэһинигэ быһаччы кыттар. Билигэни кээһи ыччат, комсомол оруолун туһунан тус бэйэти санааларын чопчу аһаастык этэр, быһаарсар.

Георгий соторутаагыта буолан ааспыт оройуоннаагы отут үһүс комсомольскай конференция трибунатыттан үөрэнээччилэр уонна учууталлар комсомольскай тэһилтэһин холбур туһунан уонна ББСЛКС райкомун аппаратын хас биирдик чилиэһи чопчу үлэлээх буолуохтааһын туһунан эппитэ. Уларыта тутуу быһаарылаах этабыгар ыччаттар, комсомолецтар ортолоругар үөскүүр үчүгэй да, бөрүкүт да суох өрүттэр билиги бүтүтүгү күннээһи олохтуттар дьаһаллыгыгар туох сабыдыллаахтары ырыттылар конференция делегаттарынын бэйэтин санаатын активнайдык үлэлэтибитэ. Бу эдэр иһиэхэ элбэһи көмөлөһүтэ, кэлэр өртүгэр комсомольскай үлэтигэр сага сүүрээһини киллэрэн ыһтарыгар күүс-тирэх буолбута өйдөнөр.

Снимокка: делегат Георгий Степанов.

Т. Кардашевская фотота.

★ Советский тутуу: былааны дьинг олоххо киллэрэн ★

Дьон кыһалбата— биһиги кыһалбабыт

Депутат дуоһунуска сама-лык да, өрдүк балаһыанна-нан туһанарга быраал би-эрэр бочуоттоох аат да буол-батах. Депутат—испидиан-ныа былаас органныгар пред-ставитель, кини интэриэһин көмүсүөчү, кыһалбатын туруорсан олоххо киллэр-тэрээнчи. Чуралчы сельский Советын актив эмиз итин-ник санаан сөйөтөрүн үлэстэ. Быбардааччылар туруорсууларын олоххо киллэрэргэ аналлаах ды-һаллар былааннара онго-һуллубута. Үлэ ол быһы-тынан ытыллына.

Исполком сый устата 10 төгүл муньахтан 16 бы-лааннаах болпурорго көрдө, кэскиллээх быһаарылары ыла. Уһун болдохтоох толорууга ымыллыбыт бы-һаарыларын Тэон Тумулу заловедной зона онго-рууну, сэлэһиньэ кылабы-һатын туһанын туһунан ба-лаһыаннаах, паспортнай режим тутуууга пропис-келаны быраабылатын са-гардан көрүүнү. «1941—1945 сс. Аба дайду Улуу сэриитин сылларыгар кил-бизинээх үлэтин иһин ме-далынан нагараадаламмыт-терга чэпчэтиллэр көрүү-нү, көһүүгэ сымдыбыта-ры кинилэргэ тэҥнээх ту-һунан быһаарыларын, о. д. а. ааттаах сап.

Нэһилиэнньэни оттуу ма-һынан, тутуу матырыйаалы-нан хааччылы болпурор-тара бэбизсэттэн уһуллу-баттар. 1989 сылаахха от-тук маһынан хааччыларга көрдөһөн 204 сайабылыан-ныа киирбиттэн 16-гар ак-каастаныллыбыта. Нэһилиэн-ньэ 2679 кубометр оттуу мас киллэрининэ эрэри, нэһилиэнньэттэн тыһынан де, суругунан да үгсүүлэр киирэр тураллар. Маһыаха депутаттар хонтуруоллара, туруорсуулары наада.

Тутуу матырыйаалынан нэһилиэнньэни хааччылы аналлаах маһынын аһыл-лыарыттан балачча түбүстэ эрэри, тийиммэллэп өстө да элбэх. Ол биэр биричи-нэтин бириччирэ дьон дьин тутуууларга сытан сый элбээн иһэрэ буолар. Холбур, агардас бу сый 10 ийыгар 77 мал дьин тут-таары уһаайба сирин аһа-тылар. Сельпо (председа-тель И. Н. Кылаахытов) аһы-ах аһааннаах киирчиччин адалан атылыныгар сельсоветтан аһалаттар да, нэһилиэнньэ наадымыта аһаабат. Шиферга наады-мыны толордубут дикхэ сөп: 70 дьаһык шиферы адалан түгэтибит. Оттон дьин тутар аналлаах маһы-нан—муоста халтаһынын, чараас халтаһынын, бу-руустуу халтаһыны хал-таһынын — хааччыларга туруорсан 45 сайабылыан-ныа киирэн сытар эрэри, 8-һын эрэ толордубут. Ити матырыйааллар ыраах сир-тэ тизэлэн адаллаах буол-ланыр, аһыах. Харбылыга наадыааччылар эмиз баал-лар. Үгүстэр пилорама

быһа тийэн кэпсэтэллэр, кыада суохтара бһнэхэ кэ-лэллэр. Биһиги эмиз пилора-маа ытабыт. Онно ким ким хайдах көрсөрүттэн балаһыаннаа тутулуоттан олорор. Ити сөһүөһүлэн бэрээдэктэнэн наада этэ. Нэһилиэнньэни тутуу маты-рийаалынан сита хааччы-бат буолуу «Олорор дьин—2000» программаны толору-уга улахан мэхэһинэ буолар куттала үөскэтэ. Быстахтык ылаахха, 1988 сылаахха 42 мал сага дьинэ киирбит буолабын, быйыл 39 эрэ мал сага дьинэлэнэ. Онно бу өртүнэн өссө да күүскэ, элбэхтэ үлэ-лээхэ наада.

Сэлэһиньэ олохтоохторун биэр ыалдыар болпурор-һунан оттуур сирин кэргэти буолар. Бу болпурор ураты наадалааһын учуоттаан, исполном анал былаан онгостон үлэстэ. Кырды-астартан уонна эдэр быы-бардааччылартан састаап-таах комиссияны үлэстэн 631 хаһаайыстыбага оттуур сирин түгэтибит. Кинилэр ортолоругар 27 сэрин вете-риннара, 9 персональной пенсионердар, 6 сэрин ог-дооболор, 5 Герой-ийлэр, о. д. а. чэпчэтиллэрэн ту-һанааччылар бааллар. Бый-ыл кэтэх сүөһүлээхтэргэ үрүңкү сыллардааһар элбэх оттуур сир түгэтилинэ. Ол түмүгэр 1988 сый сайынны кытта тэҥнээххэ, кэтэх ха-һаайыстыбаахтар 8136 тоннаан элбэх оту сого-туопкалаатылар. Сиргэ ха-һаайыстыбы сыйыаннаахха болсомто хаһаангытааһар да күүһүрдэ. Исполком итинэн сөйөтөрүн 120 ха-һаайыстыбага оттуур сирин бизе сылга болдохтоон бастайаннай сыйыарда.

Нэһилиэнньэ олоһун уй-гута улаатан иһэр. Кини түс бэйэ бас билэр транспорда-нытыгар да талаһыа үр-дүк. Сельсоветка 1971 сый-тан сазалаан мотоциклга уонна автомашынага сайа-былыанналар муньуулаан сыталлар. Оттон фонда кэ-лэһитэ сылга олус аһыах. Быйыл 6 мотоцикл фондага кэлбит, сүрүннээн, үлэ ае-тереннарыгар, кырдыастарга бизэрибит. Унты фо-датыгар биэр итиник бала-һыанна. Мизбэлгэ баа-рааччы эмиз аһыаба суох. Исполком итинэхэ кэлбит фонданы тэрилтэлэринэн үлэрэр. Ону олохтоох профкомнар түгэтиллэр. Итиник быһаарыны биэр өртүнэн биһиги үлэбитин чэпчэтэр, иккис өртүнэн со-циальной кырдык тутуһу-лууга хааччылар. Газовый пилота 204 сайабылыан-ныа киирэн сытар да, фонда суоһунан быһаарыллыны. Сэлэһиньэбитин кэрэ кө-рүгнээх оноруу—барыбыт

дьаһабыт. Билигин туру-гунан бөһүөлөгү түспэрэн онорууга аһаанмыт 250 тыһ. солк. үп барыта туһанылы-на. Улахан хаалыы үлүс-салары сирдатыга таһа-рылына. Мантан хаалыт кэмиз итин ситиһэ са-гыахпыт.

Уулуссалары онго-рууга, тротуардааһын-на хамсаан сир та-һаарылына. Октябрьской уулусса, Ярославская уу-луссата, Карл Маркс уулус-сата Комсомольской кытта быйа охсуһууларыгар дьир, Красильников уулуссата бу-түнүүтэ, Октябрьской уу-лусса арбаа өртө Эрилик Эристин уулуссатыгар дьир онгоһулунулар. Суолу тутар-арамуһунуур учуастан Мурун Тыһылыаттан ин-тернат-оскуолаа дьир 1 км суолу оноруохтаах кэп-сэтингэ сымдыар. Чуолаан, ситиктин сэлэһиньэ иһигэр сымдыаххаа маршрутнай автобус сырыта хаайтарда. Суолу оноруоччулар сэлэһиньэ уулуссаларын түспэ-рыга биэр да метр сир иһигэр көмөлөспөтөх-төрэ эмиз хомолтолоох.

Дьин-уот, коммуналь-най хаһаайыстыба произвэд-стеннай холбоһуга, бетон онорор сыаһа аһаан, 40 тыһ. солк. үлэни толордо. Бу ханнын да механизация-та суох, эт илиинэн толору-лар үлэстэх сыах Н. Н. Аммосов саһаааччылаах рабачыдарга үчүгэйдик үлэ-лээбиттэрин — бэлэтир сирдээх. Кинилэр көмөлө-рүөн тротуардарытын бе-тонунан үлэстэх гына онго-рууну саһааагыбыт.

Сельсоветка суол оноруу-түгэр аналлаах үп суох. Онно бырайыак эмиз суох, барыта былааннааһын эрэ быһытынан толорулар. Маһыаха сэлэһиньэ иһинэ-э тэриятэлэр көмөлөрө эрэйилэр. Холбур, «Агропромстрой» МПМК-та Колхознай уулуссаны мөй-арбас ыһынан онордо. Аһытар да ити холбур-батыһахтарын сап.

Оройуон кинини олох-тоохторун биэр долгутар болпурорһунан иһэр уу проблематын быһаарыы буолар. Сир аһыттан үчү-гэй, аһылыаха туһаныахха сөптөөх уу көстүбэтэ. Амма дуу, Лена дуу ууте кэлэрэ ыраах. Хаамыйаа система онгоһуллубута эрэри, ха-һан уһун хааччыларга бил-либэт. Уу туһунан араас та-һымаах муньахтарга да, оройуон хаһыатынан да үгүс кэпсэтинлэр ытылы-нылар эрэри чолпу үлэбит суоһун курдук суох. Онно Куоэалы быһытын онорууну быһаарыахха наа-да. Субу аһыт сайын эл-бэх кэпсэтиһи ытылыахха эрэри, болпурор быһа-

рылыбага. Эскөтүн бу быһыт онгоһуллара эбит буоллар, быһыт уута сап-төөх таһымаа тийдэр эрэ, бэйэтэ уутун үрэх устун ыта туруохтаах этэ. Онно депутаттар да, быбар-дааччылар да бу кылаһын сөптөөх болпурорһу быһа-рыга күүс-көмө буолар-гыт наада.

Телефону киллэртэрин, телефон даһыа үлэстэбитин туһунан нэһилиэнньэттэн ситиллэр мэлдьи киирэл-лэр. Онно сибээстэн ис-полком ЛДС начальнига Е. П. Тимофеев информация-тын иһиттэ. Кини исполком быһаарытын толорботтор сымэлэнэ, ону көнөрүгү-ригар эһи онгоһулунна. Быйыл исполком быһаарыты-нан 88 точнаа телефон киллэрилизэ, эһил иһи сымлара 300-кэ тизрил-лизэ.

Сэлэһиньэ оскуолаа киирэн иһинээһи саһааах 1030 олоһор. Оттон сельсовет балансыгар 405 мизстэлээх 6 дьаһыла-сад турар. Олор бары да мөлөх туруктаах дьинэлэрэ үлэтиллэр. Быйыл «Чэир» дьаһыла-сада аварийнай турукка киирэн нэһилиэн-ньэ элбэх эрэйи үөскэттэ. Күһүн дьинэлэр оттуллуба-калар, ситэ өрөмүөннэм-мэккэлэр, үс дөһөд хойу-таан аһылыбыттар. «Улыб-каа» уонна «Чэиргэ» оло-лор тыһынан ыалдыла-ра элбэттэ. Маһыаха бүүр-дөөхтарынан маһы таһа-тыр комбинат, «Якутком-муньэргэ» учуастага уонна өрөмүөннүүр-тутар учуас-төк буолаллар. Ити тэ-риятэлэргэ үлэлир депутат-тар мань билэ-билэ билбэ-тээ буола сырыттылар, туох да көмөү онорботу-лар. Оһону дөһөдө ыла-рыга оһолоох эрэ барыта кыһанар, оттон үлэстэ кы-тааччы, болпурорһу быһа-рыга көмөлөһөччү аһы-ах. Сельсоветка дөһөдө-ры өрөмүөннүүргэ аһаан быйыл 30 тыһ. солк. (аһа-пыт сылларга 15—20 тыһ. солк. буолар, эһил эмиз итинчэ эрэ буолуоһа) үп кө-рүлүбүтэ. Ити олус кыра-тын өрөмүөн үлэтин ытар, онуоһа сыманнаах дьон ойдүүр буолуохтаахтар. Онно бу да түбэлтээ биһи-ги үлэ коллективтарын, тө-рөппүттэр көмөлөрүн күүтэ-бит.

Быһата, норуот бэйэтэ эрэнэн-итэһээн туруорбут дьонун үлэтэ таһаарыахха буолуутугар эмиз интэриэс-тээх буолуохтаах, киниэхэ көмөлөһүөхтээх. Оттон Са-вет, кини депутаттара күүс-тэрэ теһе кыайарынан дьон-норуот кыһалбатын быһа-рыга үлэстэһэтэрэ. Быы-бардарынан сибээстэн эл-тэххэ, үлэни чэхчы үлэтин сөптөөх дьону депутатка маһадытынан туруоруу он-но эмиз быһаарар оруолла-ныаба.

А. ЗАХАРОВ,
Чуралчы сельский Со-ветин исполкомун председа-тель.

Партийнай олох: идеологическай үлэ

Үлэһиттэр санааларын түмэн

Оройуон үлэһиттэрэ сүөһү быйылгы кыстыгар ылым-мыт эбээстэлиһтэһэригэр ферма үлэһиттэрин хааччы-лыыга, дьонун кытта үлэстэ улахан суолта бэриллиэх-тээгин туһунан этилибэтэ. Онно үлэ ити хайысхатынан элбэх дьаһаллар бэлэстэм-миттэрэ. Кырдыга даһаны, кыстыкка аһаардас сүөһү аһылыгын балансынан түспэ-ран дьаһалы быһаарбак-кын. Үүтү-аһы оноруу кур-дук күнүстэ элбэх сыраны эрэйэр үлэстэ дьон санаатын түмүү, кинилэр кыһалба-рыгар болсомтолоох буолуу — кыстыкка тыһын суол-талаах болпурор.

Төлөй отделенийтын састаабы партийнай тэрият-тин секретара В. В. Смир-никова соторутаһына пар-тия райкомун идеологичес-кай комиссиятыгар онго-рут информациятынан көр-дөххө, сүөһү кыстыгын тэ-рийиһэ коммунистар сабы-дыаллара кырата суол. Коммунистар сүөсүһүтэри көбүлээһин, кинилэргэ кы-һамны ураты суолталаа-бын үчүгэйдик өйдүүлэр. Төлөй күрдүк сүөһү инти-тигэр үлэлигэр олус ууст-тук үсүлүбүтүлээх отделени-иены булар күчүмүзэ. Хо-тоннор олус эргэлэр, сич-тээхтэр, механизация да дьин суоһун тизгэ. Ол эрээ-ри ферма дьонно үүт, привес иһин күнүстэ сыралаһан үлэлир баһаахтара бэл-лиз. Бу билэр кыһалба-ны өйдүү сатаабат, ону түмүк туттан үлэстэн куота сатыр кийи мань суох. Оттон Тө-лөй фермаларыгар тизгэ суох үчүгэй да хотонно-доох сорох сирдэргэ саһа-ааччы уонна рабачай тыл-тылга киирсэбэт, бэйэ-бэй-эттэн аһыттан буолуула-ра баарын билэбит. Итин-ник шигир-каһыр саһар-сы, өйдөспөт буолуу үчү-гэйгэ тизрибэт. Үүт-ас та-һыарыһыта, сүөһү быһа ту-һуутэ мантан саһааааччы.

Партбюро кыстыгы иде-ологическай хааччылы бол-пурорһук сезон бастагы күннэригэр дьүүллэһин, дьону кытта чолпу үлэли-ргэ сөптөөх дьаһаллары ырыган оһорбут. Антатан хас бириди кийи туһунан дьарытаннааххаа эрдэттэн чуолкайданмыт. Онуоһа ку-бурууска үгүс өртүн орду-активнай дьонго сунтэр-бэки, тизгэ үлэстэ сата-бытара көрэхсэһин сап. Оскуола педколлектив аһа-бачча антанайдык кыт-тан эрэр эбит. Оскуолаттан 5 кийи пропагандастыр, 6 кийи агитоналарга үлэ-лир, сорохтор ыччаты кытта үлэстэ тэриилыбыт-тар.

Төлөй актив сүөсүһүт кү-нүн биэр да нэдиэлэни кө-түппэнэ тэриэр мөһүөр.

Туһааннаах хааччылар тэриятэлэр анал график бы-һыгынан фермаа сымла тураллар. Олохтоох тэрият-элэр эрэ буолбакка, аһыт сырыга оройуон кини-яттэн кытта тизиллэр. Таһа-һы тизигэ мизстээ тийэн саһаас ылыы, кулянаары онгоһуктары, аһын да таһа-ры аһылааһын, сүөсүһүтэри оройуон киниһигэр кон-церга сырытыннары — бу барыта үлэ дьонугар дьин-нээх кыһамны бэлэстэ. Ул-равалящай А. Т. Ноговицын уонна партийнай тэрият секретара В. В. Смирников иккис даһаны эдэр дьон. Ол да иһин буолауо, ыччат кыһалбатын мэлдьи өйдүү-лэр, кини туох санаалааһын туһунан тыһаарын билэ-лэр. Хайалара даһаны фер-мааа чугас дьон.

Быйыл күһүн буолан аһа-пыт отчуоттуур-быбар-дыр партийнай муньааха партбюро полит-үөһэни тэ-рийиһэ ыһан үлэстэбэтээ критикаламмыта. Билигин итиник этэргэ ханын да төрүөт суох. Үөрэх донатио-лара былаанламмытын кур-дук ытылаан иһэллэр. Дьон олорор сиринэн үлэ эмиз биллэрдик сэрэгэһи-дэ. Ити барыта, биллэн ту-рар, дьон өйүн-санаатын тутарга улахан көмөлөх буолла. Ити барыта, тиз-эр, ыһааһы быһааннары толорорго кыаһы үөскэтэ.

Билигин төлөйдөр күнүгэ өртөтүнэн 7 центнер үүтү (биэр ыһан ыһахан 4,5 килограммы) ыһаллар. Аһын үгүс отделенийлар көрдө-рүүлэригэр тизгэстэххэ, үр-дүк. Кыстык аһыт иккис ийыгар фуражнай ыһахан ортотунан 227 килограммы ыһан, графигы 53 килогра-мман аһардылар. Ол түмү-гэр бу кэмиз үүтү туттар-ы былаана 157,7 бырыһыан туолла. Сүөһү каныһыч олүттэ даһаны, аһыт кыс-тыгы кытта тэҥнээххэ, биллэрдик аһыаата.

Ол эрэри төлөйдөр кыс-тыкка дьону кытта үлэстэ барытын кыаһа тутпупт буол-батахтар. Бастаан, куотала-һыны тэрийи кылаһыба-тын итэстэ быһытынан аһа-гыахха наада. Партбюро профкому кытта итинэ-анаан-минээн үлэлир наа-да этэ. Дьингар, нэдиэлэтээ-би куоталаһыны хайдах ба-барар тэриэр кыах баар эбит. Төлөйдөр күнүгэ ким теһе үүтү ыабытын түмэн иһэллэр. Онно нэдиэлээх хас бириди ыһанныкыт теһону ыабытын уопсай Зи-лингэ-нөрүүгэ теһеван, кү-рэхтэһини тэриятэххэ сап. Кыһылаахтары көбүлээ-һин, бириэмийэлэһин туһу-нан сөхөх профкомун кыт-та сүбэлэһиэххэ. Нэдиэлэ-тээһи куоталаһыга ордух улахан болсомто наада.

П. ПЕТРОВ.

БИНИЭХЭ ЭПИКТИМЫЛЭР

«Хамнаспыт кыра» дьин төбөлөөх сурук Болтонго-тон К. Н. Мироновтан киир-битэ уонна бэмээтэһэмиз эрэ ирдэбилгэ, дыһал ылыыга ытыллыбыта. Онно 25 техника киирэр улахан гараһыгар кэргэнинин ик-кис харабыллыларын,

онно бириди бэйэлэрэ сууһаа 12-ли чаас өрө-бүлэ суох туралларын туһу-нан суруллубута. Бастагы кэпсэти быһытынан биэр-динлэригэр балтарааһы оһады төлүөх буолбутта-рын уонна алтынныга баа-ра-суоһа 18 эрэ солк. аа-

пытарын, ити харчыны 7 кэргэн хайдах итиллэн сөбүн улаатанньк мүөдө-рөөн аһытыт этэ уонна ити-ни быһааралларыгар көр-дөспүт. Онуоһа Субуруу-скай аһытан сөхөх ыһаа-бынай экономика М. ИВА-НОВ итинээн үлэ төлөбү-рүгэр экономист И. ИВАНОВ манын эпикти киллэрдэ:

«Алтынныга хамнас аа-

былытыгар аһаас таһан Мироновтарга 18 солк. 64 харчы төлөмүт. Гараж ха-рабылын хамнаһа ыйга биэр кийиэхэ 70 солк. Ити вага сууһаа 2 солк. 33 харчы аһылааххаах. Кини-лэр 8 сууһаа турбуттар. Онно кийиһинэригэр 37 солк. 28 харчы төлөмүө-тээх. Алтынныга ситэ аа-быллыбатах 18 солк. 64 харчылаа сэттинэгэ тө-

лөмүт. Балтараа оһады төлө-һүн туһунан дуоһагар суох, Болтонго отделенийтын урууку уһааһааһаа В. М. Можаыров бирикээһигэр да көстүбэт. Сурутарыгар алтынны 25 күнүттэн үлэ-лээбиттэрин туһунан эти-лэр. Оһотугар 6 сууһа үлэстэбит курдуктар. Ити-нэн салгыы бэрэбизрэнни ытыахпыт.

Чуопкай оһадытаах үлэ-һиттэр хамнастарын аа-быга отделенийлардааһы бухгалтериялар болсомто-лоохтук сыманнаһахта-рын наада. Сымна-халты рабылар түстээх үлэһи-тэр туохха да сөпсөспөт, са-лапта дыһалын толорбот, кыраны даһаны онгоролло-рун ыарыгыр буолуу-ларыгар тиздэрэ».

Кыстык тэрээһинин бэрэбиэркэлибит

ОҕОХ ҮЛТҮ ТЭППИТ

Сотурутаабыта Субу-уускай аатынан совхозка Сугулаанга «Төпөн» ферма котела үлүтү тэбэн из-биспит. Ахсынны үгэн-изэн турабына хотонуттар оҕо алдыкыта тух крдуллараах буолуохтаа-бын сэрэйэр инитит. Ини-тэн сүөһү тыһа уонна тыһыны оксуууларыттан хотонго бурбачыйар ту-һан, үөһэттэн таммак-исарты түһэр, муостата ин-чэбэй, тыһыны. Үүт мээ-рэйдири, осеменатор хос-торо тог хаһаалар.

Аны билигин манньк күнгү үстэ ыыллар. Ол үсүлүбуйаа маннькыттар хайдах үлэниллэрин санаат көрүүбүт. Кинилэр эбэтэр үлэлэрин сарсыар-да 6-тан сабалаан баран, кизһэ 7 чаас 30 мүн. эбэ-тэр 8 чааска, оттон ынах төрөөтүбүнэ 10-11 чааска бүтэрэллэр. Күнүс 1 чаас 30 мүн. 4-5 чааска диэри эрэ дьэһлэригэр баран сынныанан кэлэллэр. Ити тухары тыһыны, синкитээх хотонго сылдыаллар, тыһ-ныны ууну убахтыыллар. Икки бүк эрэй дьуһууру-найга—үүт инитин сууһаа-чыга—түбэһэр. Кини муу-һурбут биздэрэлэри, инити-хомуоһу барытын суу-йуон наада.

Итинник үсүлүбуйаа аны эн ыалдыр быраабыг-дуох, ол эбэтэр ыарый-дахына, бюллетень ып-лаахына, ким да көмөлөһө кэлкэ суоҕа, ынахтарыг-биргэ үлэллэр табаарыс-таргар эбии сүгэһэр буол-уохтара. Фермада уруг-8-9 иһи толорор үлэтигэр билигин 5-6 буолан сыл-дыаллар. Ити курдук тух да бэлэмэ, тэрээһинэ суох аренда дьону эрэйдэһинк-кэ тиздэр.

Бу фермада С. М. Нико-лаева, М. Е. Захарова, А. С. Терютина, М. Д. Бори-

сова, П. И. Максимов, С. И. Борисов аренднай бэд-рээтинэн үлэниллэр. Би-ригэдири-арендатор В. М. Лебедева сотурутаабы-та декретнай уолускааа барыт.

—Расчеплутун барытын биригэдирибит билэр этэ, —дииллэр маннькысыттар. —Билигин биригэдириэ суох хааллыбыт. Уолсайы-нан арендада киирэрбитиг-р булаан туоллабына ый-ахсын үүлүт 25 быры-һыана аабыллан иһизэтээх диэн дуогабардасыппыт. Былааммытын күрүүк то-лорон иһэр курдук эти-бит да, билигин нэстээх буолан тахсыбылпыт.

Фермада сотору ынах маассабайдык төрүүбэ. Би-лигин хайыһы-үгэ түөрт ынах төрөөбүт. Тыһыны хотон сага төрөөбүт ыи-рэйгэ оксуулаах буолара саарбаҕа суох.

Итини барытын тоҕо са-натабытыт? Ардыгар, би-һиги, сылаас кабинеттарга бигэ хамнаһы тутан оло-рон, сүрүн үлэни толоро сылдыр дьоммутугар—сүөсүһүттэргэ ыткытабыл-буолуохтаабыр, бэл көмө-лөһөр эбээһинэспитин умнан кэбиһэбит. Тоҕо эконо-мистар, бухгалтердар маннькысыттар арендага киирэн хайдах үлэниэх-тээхтэрин сүбэлээн, хара көлөһүннэрин биэрбит хамнастарын хайдах аах-сан, кэмчилээн ылааллары-гар ыһан-кэрдэн биэрнэ суохтаахтарыт? Мадаһыг-на аналлаах мунуктары тэрийэр үтүө үгэс баара. Хатылыга ол умкуллубут быһыылаах. Дьэһлээх-уот-таах, оҕолоох-уруулаах ийэлэр, аҕалар биир өрө-бүлэ суох түүннэри-күннэ-ри үлэниллэрэ билигин тоҕо долгутуо суохтаабыт?

Б. ПАВЛОВ.

Бу оскуоланы таһара дьизэтэ—аҕабыттар баһы-лаан-көһүлээн астарбыттар уонна үлэһэппиттэр. Ол иһин Кылааннаах нэһилиг-гин оскуолата революция иннинэ «I Хайхсытская од-ноклассная духовно-при-ходская школа имени Ти-хона Михайловича Ка-женкина»,—диэн ааттаҕа-ра. Архив ысыраапката этэринэн оскуола 1900 сыл-лаахха аһыллыбыт. Сэбиэ-диссэйинэн И. Винокуров, учууталларынан В. Вино-куров, Л. Сыроватская, А. Божкин үлэлээбиттэр. От-тон саамай бастагы учуу-талларынан Илья Николае-вич Карсановы—Дон ка-зактарыттан төрүттээх ки-һини (кини бастагы хор-туоллук, халпыстаны үүннэрэн нэһилик дьону-гар амсаппыта). Онисим Николаевич Надеины—аан бастаан сирин огорон олохтоохторго бурдугу үүн-нэригин үөрэппит киһини, уонна бэртээхэй нууча киһитин, кинини сылаар-га диэри тыа хаһаайыс-тыбатын техникумугар үлэ-лини сылдьыбыт Сергей Моржеһи ааттаахха сөп. Бу оччотооһу дьон-сэргэ ыткытабылларын, талтал-ларын ылбыт учууталлар ааттара архив докумунна-рыгар көстүбүтүлэр.

1918 сыллаахха, мин үһүс кылааска сага үөрэ-нэн эрдэхпинэ бастагы учууталым А. С. Божкин оннугар учууталыы учи-тельскай семинарияны бүтэрбит Георгий Проко-пьевич Хоюганов тахсыбы-та. Кини бэйэтэ Уус-Амма киһитэ этэ. Георгий Про-копьевич билигин оскуола-бытыгар 1930 сыллаахха

XX ҮЙЭ СААСТЫЛААҔА ОСКУОЛА

диэри кото-кото үлэлээ-бит. 1920 сыллаахха диэри озолору таһара үөрэбэр Н. Сизых, А. Попов уонна К. Некрасов диэн аҕа-быттар үөрэтэ сылдьы-быттар. 1922—1923 сс. гражданскай сэрии мэхэй-дээн оскуола сабылласыл-дыбыта. 1927 сыллаахха бүтүүн үөрэхтээһин хам-пааннаҕа барбыта. Оскуо-лаа уруккунан курдук бизэс нэһиликтэн—Хайх-сыттан, Кытаанактан, Иги-дэйтэн, Дьүлэйтэй уонна Танда Бахсыттан озолор кэлэн үөрэнэллэрэ. Бүт-үүн үөрэхтээһин бастагы сылыгар оҕо абыс сааһыт-тан 15-гэр диэри булгуч-чу үөрэнэхтээбэ. Ааттамыт нэһиликтэртэн 150-тэн тахса оҕо хомуллубу-та.

Оччотооһу оскуола сэ-биэдиссэй Г. П. Хоюганов нэһиликэ Советтарга сага типовой оскуоланы тутта-рарга болпуроос туруор-бута. Ол кэмтэ сельсовет исполкомун председатели-эн Ф. И. Каженин, сек-ретарынан мин үлэнир-бит. Бу болпуроос озоло-ро үөрэнэллэригэр интэ-риэтээх бизэс нэһиликэ представителлэрин мун-һаар туруоруллубута. Муннаах совнаркомга уон-на үөрэх народнай комис-сарыгар сага оскуола ту-тарга үл көрүллөрүгэр, ту-тууну хөйүлүлүлэригэр көрдөһүү түһэрбитэ. Бу сүругу маһын тутууну ту-руорсарга К. А. Попову представителлэн быыбар-даабылпыт. Кини киирэн туруорсон 11 тыһ. солк.

үбүлэтэн, 500 буут сэлэ-һинэй бурдукка лимит ылан тахсыбыта. 1928 сыл саас тутуу маһын кэргэ-рэн, тастаран бизэс нэһи-ликэ күүһүнэн сайынны ту-ра үлэлээн күһүнүгэр дьизини үлэсэ илгэрбил-пит. Ол дьиз билигин дөт-сад буолан үлэһини турар.

Бүтүүн үөрэхтээһин бас-тагы сылларыгар, 1935—1936 сс. диэри оройуонга учуутал идэлээх киһи аһы-йах этэ, ол иһин бэрт кы-ра үөрэхтээх дьон сүрэх-пит баҕатынан үлэнир-бит. 30-с сыллар ортоло-руттан Игидэйтэ, Кытаа-наахха, Дьүлэйтэ бэйэлэри-гар оскуолалар аһыллы-быттарга, онон оскуолабыт оботун ахсаана аһыйаабы-та. Ол да үрдүнэн Хайх-сыттан бэйэтигэр оҕо эл-бэх этэ. Онон 1940 с. ос-куоланы 7 кылаастаах огорбуттара, оттон 1942 с. күһүн учууталлар ар-мияда баран, нэһиликэ ки-һи көлхөһө көһөн оскуола олох даһаны сабыллыбыта.

1960 сыллаахтан оҕо ах-саана аһыйан барбыта. Совхозтар бодонсүйэниэр сорох ыра нэһиликтэр оскуолалар сабыллыбыт-тара. Арыылаах оскуола-та эмиз сабыллар буол-бут үһү диэн сурах иһил-либитэ. Ону истэн мин, көннөрү учуутал да буол-ларбын 1967 с. учууталлар тохсунньутааһы сүбэ мун-һахтарыгар: «Арыылаах улаастаа кизг сирдээх-уоттаах, оскуолата сабы-лыннабына нэһиликтээтэ олорчү көһүө, улаастаа ич-читэһийнэ, оскуоланы

абыс кылаастаах ына улаатыннараахха наада»,—диэн тыл эпитим. Ону сө-бүлүү иниттээ буолуо, оччотооһу райсовет пред-седателэ, Саха АССР Вер-ховнай Советын депутата С. Г. Охлопков депутат-скай отчуотун огоро сыл-дьан, билигин оскуолабы-тын абыс кылаастаах ына «изгэртэ, онуоха сага оскуола дьизтин тутарга болпуроһу нэһиликтээ мунһаар илгэрэн уу-рөөх ыһынары ситиспитэ. Кини Министрдр Совет-тарыгар эмиз болпуроһу салгыы көтөхсүбүтэ. Ити иһин нэһиликтээ Степан Гаврильевич маһынан таһанар. Оскуола үбүн-аһын кэлсэтинтигэр И. С. Кузьмин, А. Р. Попов кө-мөлөспүттэрэ.

Билигин оскуола абыс кылаастаммытыттан ыла оҕо ахсаана байа эмз эл-бээтэ—100 эрэ оҕону кый-бат үөрэнээччилээх. Нэһи-ликтээ, үлэһиттэр атын сиргэ көһүүлэрэ аһыйаата. Ол эрэрн иччат өртө би-лигин даһаны аанһа тох-тообот, олохсуйбат, ол тү-мүгэр отделениеда үлэһит илин хаһан да тинибэт, сүөһүбүт аанһа көрүлү-бэт, үлэһит улаханньк күө-дүйбэт. Сүөсүһүттэр кы-һынары-сайынары биир да өрөбүлэ, уолпуската суох үлэһиттэр күһэлэл-лэр. Нэһиликтээ орто ос-куола аһыллара буоллар бу балаһыанһыттан тах-сыа этибит.

М. ПОПОВ,
педагогический үлэ-ветерана

Оҕолорбут эмтэнэр усулуобуйалара

- Отделение дьизтэ олус кыарабаас.
- Үлэһит илин тинибэт.
- Оҕо аһылыгын тэрийки куһаҕан.

Оҕолорбут ыарыйда... Тө-рөппүттэргэ төһөлөөх дол-гуйууну, аймалыны аҕа-ларыт? Онгон үрүт хө-лааттаах аанһааллар кыһа-нан-мүһүнэн эмтээхтэри-кэ, оҕо үтүөрдэһинэ, төһө-лөөх үтүмэн үөрүүнүй! Мин сотурутаабыта билигин кырачааннарбыт хайдах усулуобуйага эмтэнэллэрин билсээрим оройуоннааһы киһи балыһаага оҕо от-делениеттар сырыттым.

Балыһа территорияты-гар киирэрн кытта самнаһан турар эргэ, отчут оҕоньор күн уотуттан илгэрччи ха-раарбыт сирэйин санитар объектарга киһи хараҕа ту-га быраабыллар. Өссө өбү-гэлэрибиз миндыр, уус или-лэринэн хаачыстыбалаахтык тутаннар, баһаачыга диэри үрүк-түрүк турдахтара. Мантан даһаны балыһа материалнай базата бис-та мөлөөсө көстөр.

Оҕо отделениетын дьиз-тэ, кыт уйатын курдук би-диллэрини, олус ыһара-бас. Ол курдук, сүүрбэ эрэ куойкалаах. Бу оройуон киһинтэн, нэһиликтэртэн иһирэр озолору барыларын эмтиргэ элбэх дүү, аһыйах дүү? Сорох палатада уон-до биридэ сытар түбэл-тэтэ эмиз баар эбит.

Отделение аһара ити-тэр систематыттан дүү, күнүһа чарааһыттан эбит дүү (үлэһиттэр бэйэлэрэ да билбэттэр) олус тыһ-

ныы, 10-11 кыраадыска тинийэ түһэр. Маннькка хайа кыра оҕо эмтэнэн, үтүөртэн тахсыа, өссө бэр-кир кини. Дьингэр, ыары-һах оҕо баар хоһо 18-20 кыраадыс сылаас буолуох-таах. Били кыарабаспыт үрдүнэн, тыһыныттан кы-һаарытаран ыарыһахтары наар сылаас өргүнээһи па-латаларга иһиллэрэллэр.

Билыһаах тумбочка олус наадалаах. Оттон манна 3-4 ыарыһахха биридия тумбочка тиксэр. Дьизтэн аҕаһылыгыт ас-уөл, оонньуур, о. д. а. ханна түбэһинэ, олоппос экин үрдүгэр, ууруллар.

Аны үлэһит илин болп-уроһугэр тохтуоһа. Түөрт медсестра, икки санитар-на бааллар. Төгүрүк суун-каны эргиччи үлэһит са-нитарна ноборууската олус улахан. Дьингэр, түөрт үлэһит көрүлүр, Үлэһит илин тинибэттэн кыра-чааннарбытын көрүү-исти-к мөлүүр. Орду кыраһах оҕо улахан болсомтону эрэйэр. Манна дөдөтөн, озолорун көрө киирбит ийэлэр санитаркада көмө-лөһүөхтээхтэрин умнуо суохтаахтар. Ол эбэтэр, ытар палаталарын суу-йуохтаахтар, онно баар озолору көрсүөхтээхтэр.

Киһи доруобуйата, ыары-һах үтүөрүүтэ төһө үчү-гэйдик аһыйыттан улахан тутулукаах. Балдыар оҕо аһыан баарбат, онон киһи-ни үчүгэйдик, маһотун ула-рыта сылдьан эһатар наа-да. Оҕо организмгар олус туһалаах «Ан витами-нынан байа үрүт аһы: үтү, суораты сага аҕалар буол-буттар. Билигин усулуобуйа-бытыгар, фрунта, осуруот

аһа кэмчитигэр, сөөтөр үрүт аһыан кыайа-хото аһыахха. «Вита» диэн ла-тинныи тыл «олох» диэн өйдөбүллээх. Кырдык, ви-таминнар тыһын харыһыга суолталаахтар. Кизһэ өргү-тээх. Били кыарабаспыт үрдүнэн, тыһыныттан кы-һаарытаран ыарыһахтары наар сылаас өргүнээһи па-латаларга иһиллэрэллэр.

Педиатр-врач А. Е. Пини-гинаны көрсөн кэлсэбим. —Бизнээх үксүн ОРЗ-бит, бронхиттабыт, пневмония-лаабыт озолор сыталлар. Мадсестраларбыт төрдүн опалтаахтар. Санитаркалар-быт төһө кыалларынан үлэ-лини сатыыллар. Көрөргүт курдук, үлэһит илин тиний-бэттэн олус ноборууска-лаахтык үлэһиттэр. Бу үлэсэ дьизтэ-уотэ суох кы-рыһыттары ыла сатыыбыт.

Күн аһы ыарыһахтары доруобуйаларын бэрэбиэр-кэлибит, обход огоробут. Сага малдыбыт уонна үтүөртэн эрэр озолору па-латаларга араартаан сыты-ра сатыыбыт. Дьэһит кыа-раһаа мэхэйдири. Балдыар озолор бэйэ-бэйэлэриттэн сыстыспыт түбэлтэлэрэ эмиз бааллар. Оҕо төһөһа суох, биэрбэттэр, дьизлэриттэн аҕаһыт төһастарынан сыл-дыаллар,—дири Александра Егорова.

Арай озолорбуттар кил-пизин, сыл-сырдык толору хаачылыллылаах эмтэнэр дьиз баар буоллун. Ити ба-ба саһа хаһан туолуой?

Л. ОЛЕСОВА.
[«СО» аналл. корр.]

БИЛСИН: САНГА НУОРМА

РСФСР Агрокомитетын бу дьыл алтынны 23 күнүнээһи 189/314 №-дээх бирикээһи-ни кэлэр сылтан техниканы, уматыгы, уосурдуулары түгэтиктэ нуорма быһылына.

Бары билэрбит курдук, былааны аллараттан бэйэ-ылынар буолуобуттан тыһ хаһаайыстыбатын боро-дуукталарын огорон та-һаарыыга (үүккэ, эжкэ, осуруот астарыгар, бур-дукка) төһө кыалларынан кыра кирбиһини бэлчизтэнэ сатыыбыт. Быһыл контра-кция дуогабарын огор-сууга ити эмиз көстүтэ-лири. Дьэ ол иһин итинник бирикээс таһыста. Государ-стааҕа төһө бородууксу-йаны огорон биэрбиппит сууматыттан көрөн, нуор-ма быһылынан, техника-ны, уматыгы, уосурдууны ыларбыт көрүлүр.

Урукку курдук кэһэ сыл-дьан сайаапкалаан ылар-быт тохтуур. Ити бирикээс тутууну ыттыыга, сирин огоруута эмиз сыһыан-наах. Туа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын огорон таһаарыы бири тыһыныча солкуобайыгар материал-най-техническэй ресурса-лары түгэтии манньк-нуормалар көрүлүр: 339 солк.—267 литр бензин, 222 куб. метр газ, 433 кг дизельнэй уматык, 51 солк. техника, 107 кг уо-бурдуу.

Көстөрүн курдук, техни-

каны атылаһыыга олус кыра үл көрүлүр. Холо-бур, совхоз бири мөлү-йуөн солк. табаарынай бородууксуйаны огорон государстааҕа туттардаһы-на, нуорма быһылынан, 51 тыһ. солк. техниканы атылаһахтаах.

Аны бородууксуйаны огорон государстааҕа тут-тарбат тэрилтэлэр уматы-гынан хайдах хаачыппал-ларыт? Олох мэлитэн кэ-биһэр эмиз табыллыбат. Холобур, «Агротехнаби», «Агропромэнерго» совхоз-тары кытта төһө суумаа дуогабар түһэрибиттэри-ни ылаахтарын сөп. Оч-чобуна ити икки тэрилтэ совхозтарга төһө кыалла-рынан үлэлэһэ, кинилэр кыһалбаларын үлэстэ са-тыа этилэр.

Совхозтар, киһи отделе-ниелэрин, биригээдэлэри-икки ардыларыгар техни-каны, саһаас чаастары, уматыгы үлэһиттэ, арды-гар матарыыга тиний ай-даан тахсарын үгүстүк ис-тэбит. Онон совхозтар ис-тэринэн ким төһөнү огорон таһаарытынан үлэстэр буоллаахха, хардарыта ну-күүлэһи тахсыа суох этэ. Манан сибээстээн полит-

үөрэх занятналарыгар бу бирикээс ис хоһоонун үчү-гэйдик илгэриктэн хас биридини кийизкэ тинийм-тиз ына биһилиннэриэххэ наада. Ол рабобайдар ме-ханизатордар тухха бары-тыгар хариһаһыах буол-луулары, үлэ огорумтуо-тун үрдэтиллэрин аҕаһа-суоттаан үлэһэһиннэрин ситиһингэ көмөлөөх буола-ра чалкы.

Кэлэр сылтан хаачылы-лыы былаантан тутулукаа-бын хас биридини үлэһит таба өйдөөтүбүнэ эрэ бэй-лэлэригэр сөлөөх кирбиһ-лэри бэлэһэһиннэри сити-һизэппитин сөп. Итинни-битин сарбымнат буолаах-пытына, ааһан-суоттаан, тиригэн туран толорор былааны ыһынар кэммит кэллэ. Ханньк бабарар үлэ көрүкэр техниканы таба аттаран туруордахпытына, киһи күүһүн мунутуур ко-дүүстээхти туһаныахпы-тын үлэ огорумтуотун үр-дэтихпитин, элбэх боро-дууксуйаны огорон таһа-рыахпытын сөп. Ол техни-каан, уматыгынан, мине-ральнай уосурдуунаа, о. д. а. толору хаачылы-бытын быһаарыа.

Н. КАЖЕНИН.

● Ааспыты эргитэ санаатахха ●

Холбоһуктааһын эндирдээх суолугар

[Бүтүүтэ, Иинин хайыат 149 №-гэр көр].

Оройуонга сүөһү ахсаана манык хамсаан испитэ (бастагы колонка—сыллар, иккис—ынах сүөһү ахсаана, үһүс—о. и. колхозтарга, төрдүс—сылгы ахсаана, бэһис—о. и. колхозтарга):

1930 с.	47545	1329	9056	328
1931 с.	50622	2768	9951	1700
1933 с.	37992	4645	6981	2576
1934 с.	49239	6337	9370	3748
1937 с.	46159	7082	10134	4684
1940 с.	38033	9680	12159	9119
1941 с.	26049	11143	12013	10262
1942 с.	17627	12573	10066	9408
1943 с.	8649	7140	5122	4960
1944 с.	9111	7017	4251	4091
1945 с.	11598	7992	4867	4695
1950 с.	18088	11792	8410	8152
1953 с.	23765	14496	9292	9038
1960 с.	24779	17293	9262	9073
1963 с.	25171	18531	9261	9143
1965 с.	17881	12104	8682	8593
1967 с.	22397	14767	7657	7553

ОТУУС сылларга, холбоһуктааһын күүскэ барбытынан, колхозтар сүөһүлэрэ элбээн испит. 40-с сыллар сабаланыларыйнаабыт сут, сэрин уонна 1942 сыллаагы күһүн 41 колхозу хоту көһөрүү охсууларыгар тосту азияабыт. Сэрин иининэ сылгы армия резервэтинэн аабылара, онон ветеринар актата суох кэтэх да сылгытын өлөрүү сүөхтээһин, ол кэрнэтэ бэйэ коргуһуохтааһын. Киһи туһугар кыһамны суоҕа мантан эмиз көстөр.

Кэтэх бас билиин, суох өгөрөр политика ыар түмүктэрэ бу бааллар (бастагы колонка—сыллар, иккис—кэтэх ынах сүөһү, үһүс—сылгы ахсааннара):

1931 с.	47854	8251
1933 с.	3347	4405
1934 с.	42902	5622
1935 с.	29340	4899
1938 с.	28525	4813
1939 с.	39077	4813
1940 с.	28349	2962
1941 с.	14899	1688
1942 с.	5054	596
1943 с.	1470	108
1944 с.	2049	116
1945 с.	3521	116
1946 с.	5468	246
1950 с.	6233	152
1953 с.	9165	99
1960 с.	7427	63
1963 с.	6595	11

СҮӨҮ АХСАНЫН ХОЛ-БОҬУОХТААҬЫН ОҢОҬУУ-ЛУУГА: 1931—1933 сс., 14507 ынах сүөһү, 3846 сылгы суох оҥоһуллубут. Ити сүөһүнү колхозка хол-боомоору сизбит буолуох-таахтар. 60-с сыллар баста-ны агардарыгар кэтэх сүө-һү азияаһына—Н. С. Хрущев кэтэх хаһаайысты-баны суох өгөрөр полити-канын билиги дьоммут эмиз улгүмнүк олохтоон барбытынан түөһүтэ. Оройуон, колхозтар сала-йааччылары, сыл аайы от үүнүүтэ мөлтөбүнэн сылта-быран, кэтэххэ оттуур сир биэрбэт, эбии төлөбүрү 20 центнеринэн хаарчах-тыр, тардыс үгэстэммит-тэрэ. Онкоосор дьон от-тообуттарын 10 бырыһы-нын биэрэхтээхтэрин сар-быйаннар айдаан буолара. Бэл хадымал сабатын, таах хаалар үрүйэни-хары-йаны оттоон ылары бөл-сөллөрө. Учууталларга су-лууспалаахтарга оттуур си-ри олох да биэрбэт эти-лэр.

СҮӨҮ АХСАНЫН ХОЛ-БОҬУОХТААҬЫН ОҢОҬУУ-ЛУУГА: 1931—1933 сс., 14507 ынах сүөһү, 3846 сылгы суох оҥоһуллубут. Ити сүөһүнү колхозка хол-боомоору сизбит буолуох-таахтар. 60-с сыллар баста-ны агардарыгар кэтэх сүө-һү азияаһына—Н. С. Хрущев кэтэх хаһаайысты-баны суох өгөрөр полити-канын билиги дьоммут эмиз улгүмнүк олохтоон барбытынан түөһүтэ. Оройуон, колхозтар сала-йааччылары, сыл аайы от үүнүүтэ мөлтөбүнэн сылта-быран, кэтэххэ оттуур сир биэрбэт, эбии төлөбүрү 20 центнеринэн хаарчах-тыр, тардыс үгэстэммит-тэрэ. Онкоосор дьон от-тообуттарын 10 бырыһы-нын биэрэхтээхтэрин сар-быйаннар айдаан буолара. Бэл хадымал сабатын, таах хаалар үрүйэни-хары-йаны оттоон ылары бөл-сөллөрө. Учууталларга су-лууспалаахтарга оттуур си-ри олох да биэрбэт эти-лэр.

СҮӨҮ АХСАНЫН ХОЛ-БОҬУОХТААҬЫН ОҢОҬУУ-ЛУУГА: 1931—1933 сс., 14507 ынах сүөһү, 3846 сылгы суох оҥоһуллубут. Ити сүөһүнү колхозка хол-боомоору сизбит буолуох-таахтар. 60-с сыллар баста-ны агардарыгар кэтэх сүө-һү азияаһына—Н. С. Хрущев кэтэх хаһаайысты-баны суох өгөрөр полити-канын билиги дьоммут эмиз улгүмнүк олохтоон барбытынан түөһүтэ. Оройуон, колхозтар сала-йааччылары, сыл аайы от үүнүүтэ мөлтөбүнэн сылта-быран, кэтэххэ оттуур сир биэрбэт, эбии төлөбүрү 20 центнеринэн хаарчах-тыр, тардыс үгэстэммит-тэрэ. Онкоосор дьон от-тообуттарын 10 бырыһы-нын биэрэхтээхтэрин сар-быйаннар айдаан буолара. Бэл хадымал сабатын, таах хаалар үрүйэни-хары-йаны оттоон ылары бөл-сөллөрө. Учууталларга су-лууспалаахтарга оттуур си-ри олох да биэрбэт эти-лэр.

(2,1 ц.), 1941 (1,7), 1942 (0,38 ц.), 1947 (1,1 ц.), 1950 (1,8 ц.) уонна 1981 (3,9 ц.) сылларга хомуллу-бут. Оттон 1943 (7,7 ц.), 1954 (5,6 ц.), 1958 (6,8 ц.), 1965 (7,9 ц.) уонна 1968 (7,5 ц.) сыллар саамай үр-дүк үүнүүлээх буолбуттар. 1972, 1974 уонна 1976 сыл-ларга гектартан 10—9,6 центнери ылбыппыт эмиз баар. Валовой хомуур 1943 сылга 3105 т, 1946 сылга 4969,9 т, 1951 сылга 5579,6 т, 1954 сылга 6742 т. буолбут. Оттон кэлин сылларга 24—34 т/га, ц хо-муллубут.

Сэрин иининтэн саамай элбэх от 1946 (49699 т), 1951 (55796 т), 1954 (61429 т), 1957 (50114 т) уонна 1958 (50696 т) сылларга от-томмут. Оттон 1950 с.—20449 т, 1964 с.—24470 т, 1974 с.—21455 т, 1978 с.—16131 т эрэ соботуолка-ламмыт.

ОРОЙУОНГА 1931 с.—18,5 т/га, 1939 с.—16964, 1941 с.—14390, 1942 с.—12668 (13352), 1943 с.—5453 (7939), 1944 с.—8374, 1945 с.—8829, 1950 с.—10695, 1960 с.—13361, 1970 с.—15765, 1980 с.—16051, 1985 с.—17038, 1988 с.—18230 киһи өлөрбүт. Сыл-лата 200—300 киһи эбил-лэр.

Оҕо төрөөһүнэ, киһи өлүүтэ (бастагы колонка—сыллар, иккис—төрөөбүт оҕо ахсаана, үһүс—1 т/га. киһнэхэ тиксигитэ, төрдүс—киһи өлүүтэ):

1939 с.	916	53,9	527
1940 с.	862	50,8	590
1941 с.	603	35,5	611
1942 с.	349	24,7	750
1943 с.	123	16	597
1944 с.	148	21,1	343
1945 с.	263	29,9	193
1946 с.	343	31	239
1947 с.	424	43,2	216
1948 с.	392	37	190
1949 с.	459	42,5	182
1959 с.	—	616,1960 с.—599	

Оҕо төрөөбүт. Кэлин сыл-ларга ортотунан 400—500 оҕо төрүүр, 200-кэ киһи өлөр. Арай 1986—1987 сс.

135 киһи өлбүт.

1939—1943 сс. элбэх киһи өлбүтэ сут уонна сэрин содула буолара биллэр. 1944 сылга ол содула эмиз баара. Хас киһи хорсуйан өлбүтэ буол-луй? Ити сыллар дикси сылга ортотунан 250 киһи ыалдьан өлбүт буоллабы-на, барыллаан таһаардах-ха, 1939 с.—270, 1940 с.—290, 1941 с.—360, 1942 с.—500, 1943 с.—350, барыта 1700-чэки киһи, хорсуйан өлбүт курдук. Онон сэ-рингэ 1200, хоту көһүүгэ 2000, дойду сиргэ хоргу-йууга 1700—1800, сэрин, сут, хоту көһүү содулугар барыта 5000-тан тахса киһи-битин сүтэрбиппит.

Сэрингэ өлүү—сокуон-най. Онтон атына—хамаа-далыыр—бюрократической салалте буруйа. Барыта Москвиттан тутулуктаах этэ дийэр кэрэгэй, үксэ кытаа-нах сокуоннары, дыһал-лары олоххо киллэрингэ республика уонна оройуон очкотобу салайааччылары наһаалаабыттарын, болпу-руоһу куттанан үөһээ ту-руорсубатахтарын, дьонно-рун көмүскэбэтэхтэрин охсууга буолар. Кинилэр хорсуйуу бүрүүкээбитин кистээбиттэр, кистэллээтэр.

ОРОЙУОНГА бодок колхозтары тэрийиңэ биер манньк сыһа баара. Өрүстэр кирбиһаларыгар кураайы сирдээх оройуон сууруктээх орүстэри кы-тары хайаан да ситимнээх буолуохтааба. Былыргы өбүгэлэрбит кыһалбаттан үөрэнэн нэһиликтэри тэ-рийиңэ итин учуоттуу-лар эбит. Холобур, Хаты-ылар Мырылатаабы сир-дэри үлэстэллэрэ. Болу-гур, Сулбачи, Чекыр нэһиликтэрин сирдэрин аңара Аммага, аңара Таатта алаастарыгар баа-ра. Өрүс уута кэлбит сы-лыгар Аммага кикрэн от-тууллара, кыстыыллара, ердахтаах сып—алаастары-гар. Оттон бахсылар Лена өрүскэ анал арылаахта-

ра. Мэлдьэхсилэр эмиз өрүскэ сирдээх этилэр. Ону баара оройуоннары араартааһынга картанан көрөн быһыта сурааһын-наан хэбиспиттэр. Соххо-тары тэрийиңэ эмиз.

Өссө биер ыар охсууну колхозтары бөдөнгүтүу өгөрбүтэ. Оройуон биэс колхоза иккизээх колхоз буола холбоспуттара. Кол-хозтаахтар түүххэ да эп-пинэтээбит, ээл-дээл үлэ-лиир, «колхоз баай, мил-лионер, моонньо суон» дэһэр буолбуттара биер үксүн онтон. Кинилэр Чуралчыга, Якутскайга, атын да сирдэргэ көһөн олохсуйуулары күүһүр-бүтэ. Ыччаттар дойдуларыт-тан тэйэн барбыттар. Те-рөөбүт сиргэ таптал чүө-ствота мөлтөөбүтэ.

Онуоха эбии партия об-комун урукку салаалата калас патриотизмнын ута-ры охсуһар политиканы ыыппыта. Алаас—сахалар саас-үйэ тузаны олохсуй-бут, үйэ тутубут ытык-и-риз сирдэрэ. Патриотизм—аан дойдуга саамай күн-дү, ытык чүөствө. Патрио-тизм чүөствөтэ Советскай Ийэ дойдубутун туругур-дан түрэр.

Колхозтары наһа бөдө-нгүтүу иккис буортутунан кыра бөһүөлктэри эспитэ буолар. Колхозтаахтар өс-куолааһа, баһыһааһа, киһи бөһүөлктэргэ көс-лүттэрэ. Саамай оттоох үһүк сирдэр таах хаалбыт-тара, туһаттан тахсыбыт-тара.

Мин Субуруускай ааты-нан колхозка председа-телин сылдьан дьонно көһүүгэ Баран эстибит, биер эр диктэ ордурут «Кыым» колхоз ииннэ Кындагы чөлүгэр түһэри-гэ үлэстээбитим. Кырдыа-бастар наһаа үөрбүттэрэ. Попов Егор Спиридонович—Аччыыл обонньоттору

РЕДАКЦИЯТАН: Бу ыстатыйа оройуон бочуоттаах гражданина Гаврил Дмитриевич Ефимов оройуон аас-пыт кэмнээгин историятын ырытан, сыаналаан көрүүгэ билиги хайыаллыгыгар иккис ыстатыйата буолар. Баста-ны ыстатыйата—«Үстэ олон тиллэбиттэр» («Сага олох», 1988 снл бэс ыйын 18 күнэ)—ааҕааччылар кизгэ сизгээриилэрин ылбыта, улахан кизэстиини сабалаабы-та. Бу да ыстатыйаа ааҕааччылар бэйэлэрин санаала-рын этихтэрэ дикн эрэнэбит. Билиги холбоһуктааһын туһунан дьонго-сэргэбэ таба ойдобул үөскүүрүгэр, сыһаһар-халтылар сэмэлэнэллэрингэр, колхозка сыра-ларын биэрбит эһэлэр уонна аһалар сөлтоох сыанабы-лы ылаппарыгар истигини бабарабыт.

О скобкабэ Госстатистика дааннайдары ылылыннылар.

мунньан, маастардаан хо-тон, өлөрөр дьһэлэр, на-чальнай оскуола тутуула-рын ыыппыта. Оскуоланы түөрт кавартырааах дьһэ-бэ көрүлүбүт үбүнэн тут-таран мин мизрэ ылба-тым да, санаарсаабатабым: оскуоланы астаран дьон-го үтүөнү өгөрбүтүм, мизрэ согуллубута, оскуо-ла хаалбыта. Кэлин Кын-далы эспиттэрэ, барытын Болтоҕо Харбалатыгар кө-һөрбүттэрэ. Көлөһүмүтүн сыаналаабатахтарыттан ки-һи кэлэйэр. Арай үөрэллпт оҕом А. В. Ефремов Кын-далга сага тутууну ыһтан эрэрпигэн үөрэбин.

Б АСТАКЫ колхозтаах-тар дохуот ылартан-ылаттан тутулууга суох, сарсыарда эрдэттэн кизгэ хараҕаба дьһэри дулуур-дахтын үлэкиллэрэ, би-лигиттээбэр элбэх бурду-гу үүннэрэллэрэ, оту от-тууллара, сүөһүнү иитэллэ-рэ мэлдьэх буолбатах. Оттон билигин! Бу техни-ка, эгээлэ специалист, кадр элбээбит камигэр! Д. Ев-графов «Кумахха үүнү күүлүт курдук» дикн ыс-татыйатын («Сага олох», б. да. от ыйын 1 күнэ) аа-бан Баран наһаа долгуй-дум: үлэ тэтимэ төттөрү пропорцияланна. Иинин дикни биер хардыһа—ик-кили хардым чүгүүу.

Эрэйгэ эриллбит, кы-һалбаа кыһарыллыбит кытаанах дьһылалаах мо-руот мар да күннэргэ са-наатын түһэрбэтэ, киһи-лин суоһаһын-майгытын сүтэрбэтэ. Киһи кэрэбэ, сирдикка, кырдык кыа-барыгар эрэллпм илдэ кэллэ. Ити үтүө үгэс са-данара, сайдары наада. Сайдыах тустаах. Эрэлбит—эдэр ыччака.

Г. ЕФИМОВ,
оройуон бочуоттаах
гражданина.

БАЛЫГЫ ҮӨСКЭТИЭ ХХЭ

Аһы-үөлү дэлэтингэ ба-лыгы үөскэтэн бултааһын үлөхөн оруоллоох. Ол эрээри нэһилиэк ахсын ба-лыктаах күүлэр баар буолбаттар. Холобур, Кы-лааннаах нэһиликтэргэ Баа-йаа үрүсэр Икки Көлүгэ дикн күүл баар. Итингэн Арыылаах олохтоохторо балыгы син кистэбит. Бу ампаардаах аспытын ха-рыстаан, өссө байытан уһуннук этэрэн аһах-таах этибит. Ол гынан ба-ран быһыл сайын кыһу-

водмелнорация» холбоһу-га ити күүлэ ууну хаһа-нар быһыта астарда. Ол уу кураан сылларга хо-дубалары күөлсүтүүгэ туһа-ныллыахтаах үһү.

Манна уу кинрдээкиз ыарбатын, дулбатын, ха-тыгыларын олорчу ылаах-таах. Олор сыгыйдаһа-на балыга өлөр. Онон дулбатын, ыарбатын, тула-тынаабы мастарын буль-дозерынан ыраастатыаха наада.

И. КАЖЕНКИН.

ковскай эрэллээхтик кыа-йылаах табыстылар. Би-лигин биһиэхэ бу көрүгү-нэн 18 киһи дьһарыктанар. Боксёрдарбытыгар икки-ни курахтаһилларга сити-һиллэри бабарабыт.

Д. ТИХОНОВ.

БИЛЛЭРИН

Рейпотребсоюз баста-йааннай үлэсэ электриккэ уонна харабылга наады-йар. Үлэллэн бабалаахтар

Илэнн кэпсэтэргигигэр. Те-лефон №-рз 21-365.
Райпоурбесоюз быра-былаһыһыта.

Эрилик Эристин аатынан совхоз парткома, дирекцията, профкома сэрин, үлэ ветерана

МИТИН Степан Павлович

уһун ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн боксонньук чүгас дьонугар, аймахтарыгар дикриг кутурбан-нарын тиздэллэр.

Күндү оҕобут, быраалпыт, убайыт, аймахпыт, «Чуралчы» совхоз рабочая

МАНАСЫТОВ Андрей Андреевич

уһун ыарахан ыарыттан эдэр сааһыгар хомот-толоохтук өлбүтүн тебавистарыгар, бклэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Ийэгэ, аҕата, эдийиңдэрэ, быраата, балгы-лара, аймахтара.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күндүтүк саныыр балтыбын, дьүүгэбитин, эдийиңиңи МАКАРОВА Мария Елисеевнаны 60 сааһын туолбутунан истигин, итиник эбэр-дэлиибит.

Кырдыар дикни билбэккэ, өлөргүнүуун, сиз-кэргинин дьөллоохтук-соргулаахтык, доруо-байдык олоруоххун бабарабыт.

Елена Гуляева, Мария, Кириил Пермяковтар, Анна, Петр Дьячковскайдар, Альбина Филип-пова, Антонина, Василий Перваловтар.

Аспыт идиэлээбэ билиги оройуонмут боксёрдара Мэгэ-Хагалас оройуонун Төгүлү нэһиликтин бок-сёрдарын кытта тебависты-тык көрсүһүн кэлилэр.

Билиги хамаандабытын любитель-тренер М. Заха-

Спорт Спорт Спорт ТАБААРЫСТЫ КӨРСҮҮҮ

роа салайан илдэ сырыт-та.

Бу күрэхтэһиңгэ билиги боксёрдарбыт бэйэлэрин

бэлэмнээхтэрин көрдөрдү-лэр. Очконан В. Болкинов, Н. Захаров, Н. Сивцев, Д. Захаров уонна Х. Дьяч-

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чуралча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отдели—21-265, общий—21-383.

№ ЗАКАЗА 150.

СЛЫ ОРОС

Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—1157 экз.

Чуралчинская районная типография Госкомиздата ЗАССР,

с. Чуралча, улица Карла Маркса, 26 кв.